

MUNI
PED

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Sociální psychologie 13

Meziskupinové vztahy

Dotazy na text o agresii

Kdy a jak vzniká agrese?

Jaké faktory zvyšují pravděpodobnost agresivního chování?

Dostáváme se ke třetí velké oblasti zkoumané v sociální psychologii: k tomu, jak na sebe reagují lidé z různých (sociálních) skupin navzájem.

Meziskupinové vztahy

= chování příslušníků jedné skupiny k příslušníkům druhé skupiny

Zvláště se v této oblasti zkoumají meziskupinové **konflikty a předsudky**.

Tradiční kontext byly např. mezikmenové konflikty.

Současný kontext: multikulturní společnost velkých měst.

Meziskupinové vztahy

Častější než otevřené meziskupinové **konflikty** (KKK, skinheads) jsou různé formy **předsudků**, tj. zastávání nelichotivých postojů ke členům urč. soc. skupiny či **soc. kategorie** (rasismus, sexismus, proti soc. třídě, hodnotám a postojům, věku, postižení, náboženství, sexualitě, národnosti, zaměstnání, vzdělání apod.).

Sociální kategorizace (dle Ševčíková & Lášticová, 2023)

- Při sociální kategorizaci zjednodušujeme informace o druhých lidech tím, že je spojíme do stejných skupin na základě společných charakteristik.
- Sociální kategorizace je jeden z nejstudovanějších jevů v sociální psychologii (Hugenberg & Sacco, 2008) a zároveň jeden z nejzákladnějších způsobů, jak se člověk dívá na ostatní lidi.

Sociální kategorizace (dle Ševčíková & Lášticová, 2023)

- Kategorizace nám pomáhá sledovat a rozlišovat ostatní a to za využití málo kognitivních zdrojů (pohlaví, etnicita, jiné znaky a symboly).
- Některé druhy soc. kategorií (např. ty vizuálně nápadné: pohlaví, etnicita, věk) se při setkání **aktivují automaticky** (Ito & Urland, 2003).
- S každou kategorií je spojena řada přesvědčení, norem, očekávaných způsobů chování atd. (např. tykání a vykání, strach, odpor, úcta atd.).

Sociální kategorizace (dle Ševčíková & Lášticová, 2023)

- 1. funkcí soc. kategorizace je **porozumět soc. prostředí.**
- 2. soc. kategorizace **reguluje naše chování** v různých a vzhledem k různým soc. kategoriím.
- 3. soc. kategorizace nám **pomáhá nalézt naši pozici** v soc. prostředí skupině a v hierarchii skupiny (Tajfel & Turner, 1986).
- = **sebekategorizace**

Sociální kategorizace (dle Ševčíková & Lášticová, 2023)

- I když někdo patří do několika soc. kategorií zároveň (pohlaví, etnicita, věk, profese), stejně **máme tendenci jej kategorizovat podle té nejrelevantnější**, popř. nejvýraznější (pohlaví, barva pleti, věk – srov. kategorizace učitele žákem= u nás často věk).
- Lišíme se v tom, jaké kategorie jsou pro nás relevantnější.
- Sílu jednotlivých kategorií mění kontext situace.

Sociální kategorizace (dle Ševčíková & Lášticová, 2023)

- Máme tendenci **zesilovat podobnosti** mezi příslušníky členské a nečlenské skupiny a **zesilovat rozdíly** mezi členskou a nečlenskou skupinou.

Sociální kategorizace (dle Ševčíková & Lášticová, 2023)

- Existují rozsáhlé důkazy o upřednostňování členské skupiny oproti nečlenské skupině v úsudcích i v chování (Hewstone et al., 2002; Everett et al., 2015; Fisher & Derham, 2016)
- Opět: z hlediska evoluční teorie je to vysvětlitelné.

Sociální kategorizace (dle Ševčíková & Lášticová, 2023)

- Přidáme-li druhou kategorii, zkreslení osob je menší (např. pohlaví a národnost): český muž, česká žena, francouzský muž, francouzská žena.
- Pozitivněji budeme hodnotit dvojité členství a negativněji dvojité nečlenství (dle aditivního modelu Hewstone et al., 2002)

Sociální kategorizace (dle Ševčíková & Lášticová, 2023)

- Dříve se často zkoumala stigmatizace a diskriminace na základě jedné kategorie (např. etnické kategorizace).
- Nyní se zkoumají i komplexnější jevy v rámci vícenásobné kategorizace (tzv. intersekcionality): etnicita, věk, tělesné či jiné postižení, sex. orientace ad.

Sociální kategorizace (dle Ševčíková & Lášticová, 2023)

- V případě vícenásobné kategorizace se nejedná o prostou sumu jednotlivých stereotypů, ale o jedinečný komplex stereotypů (Ghavami & Peplau, 2013).

Rasismus a xenofobie (listopad 2016)

 Můj Bango chápu plně tvé rozhořčení nad tím že zase jsi byl za tím hnusným Ortelem. Víš čím to bude? On je bílý a ty ne, dále zpívá o něčem a texty mají smysl tvoje ne, A hlavně je to nacionalista bojující za svůj národ a zemi a to žádný cikán být nemůže jelikož cikánský národ není nebyl a nebude a cikánská země taky ne. Takže ortel for ever a jdi se vyplakat do prasečáku v Letech.
Like · Reply · 5 · 1 hr

 Bango Bango, máš to trochu popletený vid'?? A že vám, cikánům není bílý brát od nás bílejších sociální dávky, že vám, cikánům nevadí parazitovat na naší společnosti??? Drž radši hubu ty rádoby umělče...
Like · Reply · 2 · 2 hrs

 Já se tesim az to slovo rasismus někdo vyskrtně ze slovníku všude podloučam a ctu rasismus nebo xenofob vo je to za picoviny furt nemám rad muslimy a tyhle meči at si Banga vylize prdel a všichni sním co pískali !!!!! Ortel je česká kapela nade a Banga ty vole nemám slov ????? Ocem spivas kundo proč spivas cigansky co ?????? Tak kdo xenofob a rasista Pico
Like · Reply · 1 · 2 hrs

 Nojooo cikán aby se neozval . Bez si zaskotacit do lumiku za kamaradama a necpi se mezi lidi ...
Like · Reply · 4 · 3 hrs

 Co to meles za hovadiny ty cmoude, kdyby jste se nechovali tak jak se chovate tak by byl klid. Jak řekne někdo něco jiného než se vám hodí, tak je hned nacek a rasista!!! Ano jsem rasista, ale hlavně jsem vlastenec. A Tomáš Ortel poukazuje hlavně na vlastenectví a za to mu tleskam. 😊
Like · Reply · 2 · 2 hrs

 Vy mamrdi cikansky , tady nadavate jaky jsme my cechackove kurvy a vse mozne ale nase davky vam kupodivu chutnaji . Nechapu ze jeste dychate za to svoje vyjadrovani k cechum . Udelej te nam radost a zbalte se a tahnete odkud jste prisly a kdyz odtahnete tak vase davky muzeme rozdelit nasim seniorum ktery cely zivot tvrde pracovali a budu mit jistotu ze z mych dani daji penize nekomu kdo je opravdu potrebuje .
Like · Reply · 15 · 4 hrs

 Filip Stropnický Podíval ses někdy do zrcadla, negře?? Možná bys pochopil, proč mu všichni tleskali. Protože černý zmrď, jako seš ty, akorát vysává tuhle republiku a vytváří tady zlo. Tak se prober a táhni někam hajzlu, kde jsou na vás zvědaví.
Like · Reply · 11 · 1 hr

 Tak se zvedni a táhni z republiky cikáne!!!
Like · Reply · 4 · 16 mins

 Radek je v Česku doma rovnako ako Vy. SORRY.
See Translation
Like · Reply · 6 mins

 Cikáni tu nejsou doma a jestli se jich zastáváš, tak tahni taky ty kundo slovenská!!!
Like · Reply · 3 mins

 Cigoš a černá tlama se zde vyblí. Nevyhrál to on tak šíří nenávisť. Jako všichni negři.
Like · Reply · 1 · 17 mins

 epší Ortel než nějakej podalanej gipsy cz nebo jiná verbeš... Jste jen náplavou tady pro ten Českéj stát !!
Like · Reply · 3 · 1 hr · Edited

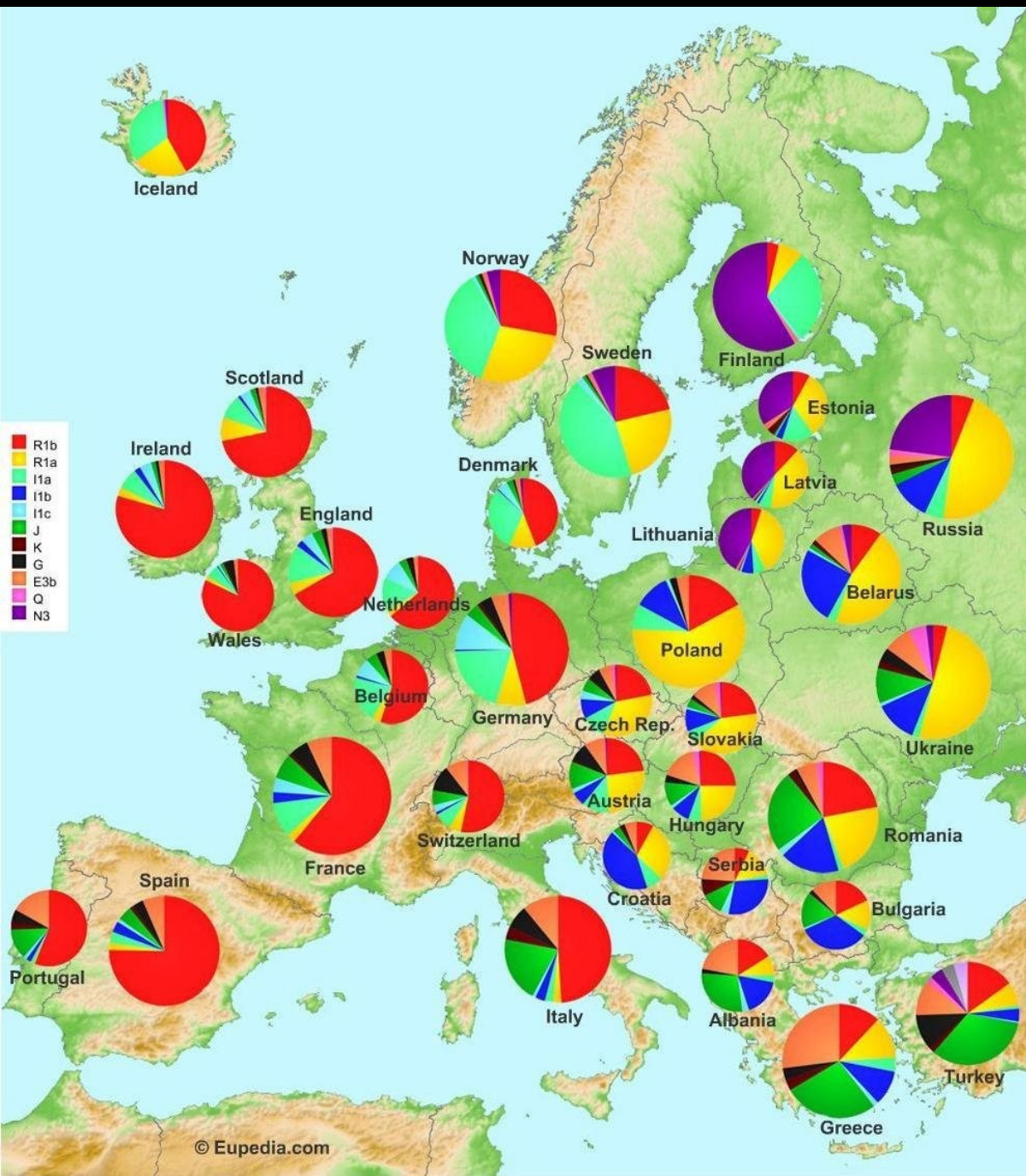
 Curak cernej, kdyby nezpíval tak je stejně na podpoře jako všichni černý svině. Jeho prarodiče měli zabít v tom táboře, dnes by aspoň takhle nesluničkařil.
Like · Reply · 1 hr

 a hlavne kdo neni nacek tak podporuje cikany hura mesicni podpora 30000 litru bilej jen 9000 litru radsí budu nacek nez podporovat negri nebo uprchlíky kdo semnou nesouhlasí tak at si neztezuje ze musí delat na cikani a uprchlíky a pronase byli deti zbyrame vicka a vitady pomlovate co nemaj radi barevny a musi za vas davat prachy na cerny zmrdy ty co je podporujou tak at davaj vic peněz ze svich vejplat
Like · Reply · 1 · 46 mins

 Dej mi bouchacku beztrčnost a tyhle mrdky budu štrít na potkani. Dej mi vládu a vsechny tyhle spiny jdou do plynu !!!
Like · Reply · 2 · 19 hrs

 Robert Robby Pařík Vsak by nam tu bez toho vseho "odpadu" bylo lépe. A je mi jedno, jestli je to veitnamec nebo muslim. Tohle je "moje země" a chci jí pro sebe a svoje bílé děti. My se jim taky do jejich země nesereme. A UPOZORNUJI ZE TO NENÍ RASISMUS, ALE VLASTENECKÁ HRDOST. a... See More

 Petr Houbař Blažiček Podívej se cikánku - my jsme Češi a jsme tady doma. Ty tu doma nejsi, nepatíš sem. At' se budeš snažit sebevíc, tvoje vlast je Indie - a když už tady parazituješ, tak aspoň drž hubu, ty tady nebudeš nic diktovat - MY jsme tady

Haploskupiny a národy:

R1B: Celtic, Germanic, Alpine

R1a : Slavs, Kurgan

I1a: Nordic-Viking

I1b: South Slavic

I1c: Germanic / Central-Nordic

J : Mediterranean (Ancient Greeks and Romans)

G : Caucasian

E3b : Balkanic

Q: Hunnic

N : Uralic- Siberian

Kredit: eupedia.com

1. Teorie autoritářské osobnosti

Otázkou je: Kde se předsudek proti nějaké odlišné skupině (opačnému pohlaví, cizincům, jiné společenské třídě, jinému náboženství atd.) bere?

1. Teorie autoritářské osobnosti

Rozšířenou představou je, že předsudky jsou především osobnostní problém.

Adorno, Frenkel-Brunswick, Levinson & Sanford (1950) vycházeli z psychoanalytické perspektivy: příliš autoritativní rodiče příliš frustrují děti... agresivita proti rodičům je přesměrována na slabší (např. na menšiny). Výsledkem je přílišná uctivost k autoritám a otevřené nepřátelství k menšinám – tzv. **autoritářská osobnost**.

Teorie autoritářské osobnosti

Z toho plyne ověřitelná hypotéza: Tzn. u osob s autoritářskými postoji bychom měli najít přísnější výchovu v dětství.

Adorno a kol. vyvinuli osobnostní dotazník: F-škálu (fašismus). Dospělí s vysokým skóre měli odlišné dětství a dogmatictější postoje.

Dále se potvrdil vztah:

- Předsudky k etnickým skupinám (Sinha & Hassan, 1975)
- Etnocentrismus v Holandsku (Meloan, Hagendoorn, Raaijmakers & Visser, 1988)
- Proti ment. postiženým a nemocným AIDS (Hanson & Blohm, 1974)
- Sex. agrese mužů vůči ženám (Walker, Rowe & Quinsey, 1993)

1. Teorie autoritářské osobnosti

Proti této teorii, že se jedná o strukturu osobnosti získanou v dětství sociálním vlivem, lze namítnout:

- 1. Se změnou soc. skupiny (např. pracovní sk.) se často mění i postoje, resp. předsudky = tzn. že nás ovlivňují normy soc. skupiny (studenti v liberálních kolejích; Siegel, 1957).**
2. Předpojatost vůči černochem v JAR nesouvisela tolik s autoritářstvím (nízké F-skóre), větší vliv měly společenské normy jejich sociální skupiny.
3. Teorie nevysvětluje celkovou uniformnost (jednotnost) většiny předsudků. (srov. nacismus v Německu, skinheadi v různých zemích mají v podstatě totožné struktury předsudků aj.)
4. Předsudky vznikají jako reakce na určitou situaci – velmi rychle na to, aby se šířily společností jen cestou výchovy. (srov. rok 2016, kdy se urč. část obyvatel radikalizuje proti migrantům a Islámu – to do té doby v takové míře v podstatě neexistovalo). Dnes (2024): mj. střet evropského konceptu sekulárního státu a radikální islamismus, který sekulární státnost neuznává.

2. Teorie obětního beránka

Hovland & Sears (1940) upozornili na to, že 5000 lynčů v USA (mezi lety 1882 a 1930) souviselo s ekonomicko-zemědělskými ukazateli: s ekonomickou recesí a ve špatných letech počet lynčů rostl.

Jak to spolu souvisí?

Hovland & Sears (1940) vyšli z teorie frustrace-agrese (Dollard & kol., 1939). Člověk nemůže zmlátit počasí, agresoři proto namířili svoji agresi proti slabším a dostupnějším cílům.

Teorie obětního beránka

Miller & Bugelski (1948) experiment: muži v táboře se těšili na výlet do města, ten byl zrušen. Měřily se před a po postoje k národnostním menšinám. Po frustraci byly postoje k nim mnohem méně příznivé.

Kritika: nestejně výsledky ve výzkumech a fakt, že *absolutní* míra frustrace má často menší vliv než pocíťovaná *relativní* frustrace, což už souvisí s psychodynamikou dané osobnosti.

Navíc tato teorie tvrdí, že agresivní meziskupinové chování je motivováno pouze emocemi (jsem našťvaný, tak se mstím) a nikoli i cíli (chci získat majetek či výhody druhých).

Shrnutí

Problémem předešlých teorií je, že nijak nerozlišují mezi chováním ve skupině a mimo ni. V obou situacích člověk podléhá týmž vlivům: výchově a frustraci. **A o vlivu skupiny neslyšíme ani slovo.**

Jakkoli podmínky autoritářské výchovy musejí být rozdílné, projevy osob ve skupinách jsou velmi uniformní (srov. oslavu vítězství národního týmu, včetně oslavného rozbíjení věcí a mlácení fanoušků druhého týmu).

To vedlo Henri Tajfela (1978) k tvrzení, že je nutné **rozlišovat mezi dvěma typy chování: interpersonálním a meziskupinovým chováním.**

Dle Brown, 2006, s. 540-542

1. **Interpersonální chování** znamená jednat jako jedinec s urč. osobnostními rysy a sklony atd. s druhým, u něž rozlišujeme rysy a sklony atd.
2. **Meziskupinové chování** znamená jednat jako člen určité sociální skupiny se zástupcem jiné sociální skupiny (jako saláfistický nebo ultranacionalistický terorista: nevadí jim, že zabijí svoje krajany).
My a oni.

- V 1. případě jsou **individuální rozdíly** a konstelace **důležitější** než různé soc. kategorie, k nimž člověk přísluší.
- V 2. případě platí opak: individuální rozdíly jsou méně důležité než např. to, ke které sociální skupině člověk patří. Např. ke které konkrétní náboženské sektě agresor a oběti patří (srov. šíité a sunnité, katolíci a protestanti aj.).

Tajfel tvrdil, že soc. chování se bude nacházet kdekoli na kontinuu mezi těmito **dvěma extrémy** (tzn. není to binární proměnná):

interpersonální chování a meziskupinové chování.

Kde se bude nacházet, záleží na více faktorech:

Lehkost s jakou lze identifikovat různé soc. kategorie: muži x ženy, barva pleti, věk, druh účesu, oděvu apod., chudí x bohatí atd. Tam, kde je snadné odlišovat kategorie, může chování více tíhnout k **meziskupinovému pólu**.

+ Jde o skupinové normy. Jsou skupiny, které umožňují individuálnější chování, a skupiny uniformnější (např. dle **skupinové koheze**).

Skupinové cíle

Užitečné může být podívat se na meziskupinovou interakci z hlediska **cílů skupin**:

Jsou cíle obou interagujících skupin slučitelné či neslučitelné? Usiluje jedna skupina o něco na úkor druhé? Či jsou jejich cíle odlišné?

Průkopníkem tohoto přístupu je Sherif (1966).

Příklady neslučitelných a slučitelných cílů?

1:0 (win–lose situation)

Výzkumy z letního tábora (Sherif & Sherif, 1953) a další

Výběr 12letých chlapců vyloučil předchozí deprivaci či autoritářskou výchovu.

3 letní pobyty (22-24 zkoumaných osob)

Rozdělení do dvou skupin (jednou o sobě vůbec dopředu nevěděli).

To stačilo, aby spontánně z obou stran zazněly návrhy k poměření sil.

Výzkumy z letního tábora (Sherif & Sherif, 1953) a další

Navození **meziskupinového konfliktu**: soutěž skupin o jediný pohár (kapesní nože pro skupinu atp.).

To vedlo k posunu od vzájemné nezávislosti ke stavu negativní závislosti (ke kompetici, soutěžení).

Ihned se změnilo i chování dětí: nenechali si ujít příležitost k posmívání druhým, i k fyzickým potyčkám.

Při hodnocení výkonu vždy nadržovali členům **členské skupiny**.

Výzkumy z letního tábora (Sherif & Sherif, 1953) a další

Navození **kooperace vedlo taktéž ke změnám v meziskupinovém chování**: porouchal se zásobovací vůz a obě skupiny se musely spojit, aby vůz odtáhly do tábora.

Po několika podobných spojujících aktivitách přestali být k druhé skupině tak agresivní a méně protěžovali vlastní skupinu.

Chování se měnilo dle změn meziskupinových vztahů a cílů skupiny. Změny byly příliš rychlé a rozšířené (u všech členů skupiny), než aby je bylo možno přisuzovat osobnostním dispozicím.

Děkuji za pozornost